

ZÁRÓJELENTÉS
AZ UNESCO-NAK A DOKUMENTÁCIÓ,
A KÖNYVTÁRI ÉS LEVÉLTÁRI
INFRASTRUKTURÁK TERVEZÉSÉRŐL
TARTOTT KORMÁNYKÖZI
KONFERENCIÁJÁRÓL

Párizs, 1974. szeptember 23-27.

ELŐZMÉNYEK

1. 1974. szeptember 23-27. között ült össze Párizsban a nemzeti dokumentációs, könyvtári és levéltári infrastruktúrák tervezése tárgyában rendezett kormányközi konferencia, amelyet az UNESCO a Nemzetközi Dokumentációs Szövetséggel /FID/, a Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetségével /IFLA/ és a Levéltárak Nemzetközi Tanácsával /ICA/ együttműködésben szervezett az UNESCO közgyűlésének 17. ülés-szakán, 1972-ben elfogadott 4211 sz. határozat alapján.

2. A konferencián az UNESCO 86 tagállamának hivatalos képviselői vettek részt. Egy új tagállam és két társult tagállam megfigyelőkkel képviseltette magát. Szintén megfigyelők képviselték az ENSZ szervezeteket és más kormányközi szervezeteket, továbbá nemzetközi nem kormányközi szervezeteket és alapítványokat. A konferencián összesen 254 küldött és 63 megfigyelő volt jelen.

3. A konferenciát a latin-amerikai, ázsiai, afrikai és az arab államokban korábban tartott regionális tervezési konferenciák határozatainak egységesítése, továbbá a dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatásokra vonatkozó általános tervezéspolitikai és módszertani irányelvek kidolgozása céljából hívták össze.

Az említett regionális konferenciák az alábbiak voltak:

Szakértői konferencia a latin-amerikai könyvtári szolgáltatások országos tervezéséről, Quitó /Ecuador/, 1966. február 7-14. Zárójelentés: UNESCO Bulletin for Libraries, 20.k. 6.sz. 1966. p.278-295.

Szakértői konferencia az ázsiai könyvtári szolgáltatások országos tervezéséről, Colombo /Sri Lanka/, 1967. december 11-19. Zárójelentés: COM/CS/190/6.

Szakértői konferencia az afrikai dokumentációs és könyvtári szolgáltatások országos tervezéséről, Kampala /Uganda/, 1970. december 7-15. Zárójelentés: COM/MD/18.

Szakértői konferencia az arab országok dokumentációs és könyvtári szolgáltatásainak országos tervezéséről, Kairó, 1974. február 11-17. Zárójelentés: COM/73/CONF. 611/4.

A konferencia munkaanyagainak előkészítéséhez figyelembe vették az alábbi ülések és konzultációk határozatait:

Konzultáció országos levéltári szolgáltatások tervezéséről, Párizs, 1972. december 4-6. Jelentés: COM/WS/317.

Szimpozium a fejlődő országok levéltári infrastruktúráinak tervezéséről, Párizs, 1973. május 28-30.

Konzultáció dokumentációs, könyvtári és levéltári tervezéspolitikai és módszertani kérdésekről, Párizs, 1973. november 26-29.

Konzultáció a dokumentalista-, könyvtáros- és levéltárosképzés módszertanának és tanrendjének harmonizálásáról, Párizs, 1974. január 28 - február 1.

A felsorolt UNESCO értekezleteket egy fejlődési folyamat lépcsőfokainak lehet tekinteni, amelynek kezdete a bibliográfiai szolgáltatások fejlesztésével foglalkozó 1950. évi párizsi konferencia volt, csúcsa pedig a jelenlegi kormányközi konferencia.

4. A konferencia célkitűzése az volt, hogy a fent említett értekezletek eredményeit megvizsgálja, s eképpen olyan tervezéspolitikai és módszertani irányelveket dolgozzon ki, amelyek felölelik az emberi tevékenység teljes skáláját, vagyis a társadalomtudományokat és a kultúrát, a jogot és közigazgatást, a szociológiát és a közgazdaságtudományokat, a természettudományokat, az alkalmazott tudományokat és a technikát. További célja volt, hogy javaslatokat dolgozzon ki dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatások országos fejlesztési programjaira oly módon, hogy azok beleilleszkedjenek az országos oktatási, tudományos, gazdasági, kommunikációs és közigazgatási tervekbe, hogy ezáltal hozzájáruljanak az adott ország gazdasági és társadalmi fejlődéséhez. A konferencia javaslatainak az alábbi szempontokra kellett kiterjednie:

- a/ az információs politika irányelvei;
- b/ a nemzeti információs rendszerek fejlesztési tervei és nemzetközi kapcsolataik;
- c/ az UNESCO feladatai ezen a területen.

5. A konferencia tanácskozásainak a tervezés alapvető kérdéseire való összpontosítása érdekében 3 nagyobb területet választottak ki részletesebb megtárgyalásra:

a/ nemzeti dokumentációs, könyvtári és levéltári infrastruktúrák integrált tervezése;

b/ a technológia tervezése a dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatásokban;

c/ a dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatások munkaerőszükségletének tervezése.

MEGNYITÓ ÜLÉS

6. A konferenciát az UNESCO főigazgatója nyitotta meg és köszöntötte a küldötteket. Beszédet mondott a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség /FID/ elnöke, a Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetségének /IFLA/ elnöke, valamint a Levéltárak Nemzetközi Tanácsának /ICA/ elnöke.

7. Dr. Sayed Mahmoud EL SHENITI-t /Egyiptom/ egyhangulag a konferencia elnökévé választották.

8. Az alábbi személyeket egyhangulag alelnökké választották:

J.M. AKITA /Ghana/,

G. Fernandez DE LA GARZA /Mexikó/,

L.A. GVISIANI /Szovjetunió/,

S. PARTHASARATHY /India/,

Jean THOMAS /Franciaország/.

9. Jegyzőkönyvvezetővé John G. LORENZ-et választották, ugyancsak egyhangulag.

10. A napirend elfogadása után, a konferencia megegyezett abban, hogy a NATIS* "Nemzeti és nemzetközi célkitűzések" című COM.74/NATIS/3 jelű dokumentum** általános vitája után a konferencia három főbb témáját három munkacsoport vitatja meg és határozatairól jelentést készítenek a plenáris ülésnek.

* National Information Systems = nemzeti információs rendszerek.

** E dokumentumnak a konferencia határozatai nyomán átdolgozott változatát a zárójelentés VI. fejezete tartalmazza.

A COM.74/NATIS/3 dokumentum általános vitája

11. A nemzeti információs rendszerek /NATIS/ koncepcióját - amely különösen a fejlődő országok számára, de a fejlett országokban is fontos - általános támogatásukról biztosították a küldöttek.
12. Egyik küldött kiemelte a társadalomtudományokat, bölcsészettudományokat és kulturát is átfogó információs rendszerek, valamint a tudományos információs rendszerek szükségességét.
13. Számos küldött nagyszerű alkalomnak tekintette a konferenciát arra, hogy az UNESCO dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatások fejlesztésében betöltött szerepéről világosabb képet alkosson; ez rugalmasabb programokat és intézkedéseket eredményezne, amelyek elfogadhatók lennének minden egyes ország számára.
14. Számos küldött - a NATIS koncepcióját támogatva - beszámolt azokról az erőfeszítésekről, amelyeket hazájukban tesznek hatékony dokumentációs, könyvtári és levéltári rendszerek kialakítása érdekében, és ismertették az elért eredményeket. Felajánlották azt is, hogy tapasztalataikat megosztják más országokkal.
15. Egyik küldött felvetette, hogy a korábbi gyarmatok kapják vissza nemzeti történelmi értéket képviselő dokumentumaikat, amelyeket a múltban elvittek tőlük, vagy legalább ezek mikromásolatait kapják vissza ingyenesen az érdekelt országok.
16. Számos küldött megjegyezte, hogy a NATIS javaslatoknak és célkitűzéseknek foglalkozniuk kell regionális, valamint országos és nemzetközi kooperációs kérdésekkel; példaként idézték a skandináv országokat, amelyek hatékony dokumentációs, könyvtári és levéltári regionális együttműködést fejlesztettek ki.
17. Számos küldött jó alkalomnak tekintette a konferenciát arra, hogy a kormányoknak olyan javaslatokat készítsenek, amelyek alapján megtervezhetik dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatásaikat a problémák és megoldásaik, ezek módszereinek elemzésével, valamint felhasználónak ismeretekkel való ellátására képes, hatékony infrastruktúrák megteremtését szolgáló, világos elképzelések, célkitűzések és eljárások megfogalmazásával. Nem kapott megfelelő hangsúlyt a konferencia munkaanyagaiban az információs rendszerek költsége, illetve hasznossága.
18. Egyik küldött hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a dokumentációs, könyvtári és levéltári fejlesztési tervek beépüljenek az adott ország gazdasági, társadalmi és oktatási terveibe, figyelembe véve a kulturális, gazdasági, társadalmi és egyéb tényezőket.
19. Egyik delegátus szükségesnek tartotta azoknak az intézkedéseknek az elemzését, amelyeket az 1978-ra tervezett következő kormányközi konferencia időpontjáig tenni kell.

20. A hatékony dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatások kifejlesztésének fő akadályaként a szakképzett munkaerő hiányát jelölték meg a küldöttek.

21. Számos küldött meglepedését fejezte ki az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel* koncepciójával kapcsolatban, mivel ez - különösen - a fejlődő országokban - a jövő fejlődésének szellemi keretét szolgálhat.

22. Az Afrikai Államok Szervezetének képviselője és a Latin-Amerika-i Oktatási Hivatalképviselői intézményüknek a dokumentáció, a könyvtárak és levéltárak tervezése területén végzett munkájáról nyilatkozott.

Munkacsoportok

23. A három munkacsoport 1974. szeptember 24-25-én alakult meg, illetve ülésezett. A nemzeti dokumentációs, könyvtári és levéltári infrastruktúrák integrált tervezésével foglalkozó 1. munkacsoport K.L. LIGUER-LAUBHOUET asszonyt /Elefántcsontpart/ választotta elnökévé, Dr. Guy SYLVESTRE-t /Kanada/ alelnökévé, Mr. Morris RIEGER-t /USA/ pedig jegyzőkönyvvezetővé.

24. A technikai eszközök dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatásokban való felhasználásának tervezési kérdéseivel foglalkozó 2. munkacsoport a következő tisztségviselőket választotta:

Dr. Bjorn V. TELL /Svédország/ elnök

Dr. D.E.K. WIJASURIYA /Malaysia/ alelnök

A. SCUFFLAIRE kisasszony /Belgium/ jegyzőkönyvvezető

25. A dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatások munkaerőszükségletének tervezési kérdéseivel foglalkozó 3. munkacsoport elnökké Preben KIRKEGAARD professzort /Dánia/, alelnökké dr.BORSA Ivánt /Magyarország/, jegyzőkönyvvezetővé F. OGUNSHEVE professzort /Nigéria/ választotta.

Plenáris ülések

26. A munkacsoportok javaslatait és a NATIS koncepciójára vonatkozó általános javaslatokat a konferencia plenáris ülése megvitatta, kiegészítette és jóváhagyta.

* Universal Bibliographic Control, UBC

27. Ugyancsak jóváhagyta a plenáris ülés a konferencia eredményeiről szóló általános beszámolót.

28. Az UNESCO kommunikáció főigazgatóhelyettese a szervezet köszönetét tolmácsolta az elnököknek, a küldötteknek, valamint a három nemzetközi nem-kormányközi szervezetnek, amelyek a munkaanyagok elkészítésében segítséget nyújtottak; továbbá köszönetét fejezte ki az al-elnököknek, a munkacsoport elnökeinek és jegyzőkönyvvezetőinek eredményes munkájukért. Kifejezte azt a véleményét, hogy a határozatok egy tárgyilagos NATIS program születését fogják eredményezni, amelyet - a kormányközi konferencia által meghatározott módosításokkal és kiegészítésekkel - az UNESCO legjobb képességei szerint fog megvalósítani.

I.

AZ 1. MUNKACSOPORT JELENTÉSE

NEMZETI DOKUMENTÁCIÓS, KÖNYVTÁRI ÉS LEVÉLTÁRI INFRASTRUKTURÁK INTEGRÁLT TERVEZÉSE

1. A résztvevők valamennyien egyetértettek abban, hogy az a fajta információ, amellyel a konferencia foglalkozik, nem tartozik a tájékoztatásügyi minisztériumok hatáskörébe, hanem a dokumentációs központok, könyvtárak és levéltárak által őrzött és feltárt információkkal azonos.

2. Az általános vita során a vélemények megegyeztek abban, hogy bármiféle megfontolásban, amely a NATIS tervek megvalósítására vonatkozik, elsődleges figyelmet kell szentelni az anyagi eszközöknek, amelyekből rendkívül kevés áll rendelkezésre /különösen mivel a vonatkozó költségek igen magasak lesznek/. Az egymást részben átfedő NATIS és UNISIST programok között világos határvonalat kell vonni.

3. A NATIS koncepcióját és a NATIS infrastruktúra integrált tervezésének szükségességét a munkacsoport elfogadta. Mindemellett számos küldött rámutatott arra, hogy az országos politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális variánsok szükségszerűen egymástól eltérő NATIS modelleket fognak eredményezni a különböző országokban. Ezek a változatok tükrözni fogják az egyes országok nemzeti céljait, amelyeket az ország információs rendszere van hivatva szolgálni. Mindemellett a NATIS létrehozása hatalmas és komplex vállalkozás, amelyet pragmatikus módon kell végezni; meg kell határozni, hogy a rendszernek mely szempontjai valósíthatók meg adott időkereten belül, a kiemelt feladatok sorrendjében. Nem elégséges kitűzni általános célokat, világosan meg kell határozni azok elérésének módjait és eszközeit. A NATIS rendszer fejlesztése során nem szabad kockára tenni a már létező programokat és értékes szolgáltatásokat. Bár a NATIS prog-

ramok tervezését és bevezetését megfelelően kell előkészíteni, helytelen volna tulságosan elnyújtani olyan okból, hogy nem áll rendelkezésre mindaz az alapinformáció, amellyel ideális volna rendelkezni. Ilyen esetben leghelyesebb továbbhaladni, akár hiányos információkra támaszkodva is, és a menetközben elkövetett hibákat a tapasztalat alapján kell javítani.

4. Hangsúlyozták a NATIS-nak, mint a felhasználók igényeit kielégítő rendszernek a fontosságát, s ezzel párhuzamosan kiemelték a felhasználók segítségének fontosságát a kormányok ösztönzésében, a NATIS programok megvalósítására. Ehhez kapcsolódik a potenciális felhasználók információ iránti tudatossága, amely végül is függ az e fajta tudatosságnak az agyakban való rögzítésétől, amelyet hosszú távra az olvasási szokások országos szinten történő ösztönzésével lehet biztosítani.

Az utóbbi években az olvasási szokásoknak gátját szabta a kiadási költségek rendkívül gyors növekedése. Javaslatot tettek, hogy az UNESCO hozzon létre olyan pénzalapot, amellyel ellensúlyozza az inflációnak azt a következményét, hogy az olvasnivaló nehezebben szerezhető meg.

5. A fent említett pénzalap kiegészítéseként speciális javaslatok hangzottak el. Egyik küldött részletekkel szolgált azokra a módszerekre vonatkozóan, amelyeket országos információs rendszerek tervezésében és létrehozásában alkalmaznak. Egy másik küldött körvonalazott egy szolgáltatási szerződés-sémát, amely információtároló és -szolgáltató intézmények /pl. nemzeti könyvtárak/ és az információkat felhasználó közintézmények között jönne létre. Ugy tünt, hogy e szerződések biztosítanak a tájékoztatási intézmények anyagi támogatását.

6. Sürgetőnek nyilvánították a levéltári munka országos irányítását, a levéltárak és szolgáltatások integrációját.

7. Hangsúlyozták, hogy a NATIS megvalósítása azt kívánja, hogy az országos terveket készítő szakemberek alaposan tájékozódjanak a program természetét és célkitűzéseit illetően, továbbá a rendszer alapját képező dokumentációs, könyvtári és levéltári intézményekről.

8. Az információszolgáltatási díjak felszámításának kérdésében eltérő vélemények hangzottak el, de általában mindenki egyetértett abban, hogy a felhasználó viselje a szolgáltatások anyagi terhének egy részét /különösen, ha haszna is van az információkból/, és hogy az országos politika a díjak kérdésében jelentős mértékben függ a fennálló gazdasági és társadalmi rendszeren alapuló nemzeti magatartástól.

9. Felmerült az az igény, hogy nagyobb hangsúlyt kapjon az információs rendszerek és strukturák tervezése regionális szinten, továbbá, hogy a NATIS tervek végrehajtásához világos irányelvek szükségesek, s ennek kísérelőjeként felmerült a végrehajtáshoz szükséges a-

nyagi eszközök kérdése. Egyik küldött nyomatékosan javasolta, hogy az információs szolgáltatások költségeit a kormányok viseljék, - mint-hogy e szolgáltatások lényegesek a nemzeti fejlődés szempontjából - éppen úgy, ahogy a nélkülözhetetlen katonai kiadásokat is a kormányok fedezik.

10. A nemzetközi együttműködéssel kapcsolatban az UNESCO képviselője megjelölte azokat a kiemelt területeket, amelyekre vonatkozóan az UNESCO-nak már 1973-ban kötelezettségei voltak. Ezek között szerepel: segítségnyújtás a fejlődő országoknak dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatásaik létrehozásához; képzés valamennyi szinten /különösen regionális tanfolyamok keretében/; az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel; a felhasználók igényeinek felmérése; a szabványosítási tevékenység előmozdítása; a dokumentációs, könyvtári és levéltári vonatkozású kutatások ösztönzése; információáramoltatás a fejlett országokból a fejlődő országokba. Egyik küldött megjegyezte, hogy a nemzetközi együttműködés területén NATIS céloknak sokkal specifikusabbaknak kell lenniük, bejelentette, hogy határozati javaslatot nyújtott be a kétoldalú segítségnyújtás, a dokumentációs, könyvtári és levéltári infrastruktúra fejlesztésére vonatkozó kutatás és a szabványosítás vonatkozásában.

11. A folyamatos és visszakereső dokumentáció hiányosságainak kiküszöbölésére sajátos csereegyezmény megkötésére tettek javaslatot, amely a szolgáltató /donor/ intézmények és a szolgáltatást igénybe vevők /fogadó intézmények/ között jönne létre: a szolgáltatók vállalnák, hogy a szolgáltatást igénylők kívánságlistája alapján szállítanak információkat, a teljes kölcsönösség elve alapján. Az egyezményeket megfelelő nemzetközi szervezet nyilvántartaná a párhuzamosság elkerülése érdekében. Ezeket az egyezményeket egyéb, már létező cseretevékenység kiegészítéseként lehetne elképzelni.

12. Összehasonlításokat tettek az UNESCO által fenntartott, illetve támogatott nemzetközi nyilvántartások, nevezetesen az ISORID /Tájékoztatásügyi Kutatások Nemzetközi Információs Rendszere/ és az ISDS /Periodikák Nemzetközi Adatrendszere/ között.

13. Megvitatták az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel /UBC/ koncepcióját. Először ismertetés hangzott el az UBC-ről és annak a NATIS-ban is hasznosítható előnyeiről. Az UBC-hez kevés pénz szükséges, nem igényel jogi megalapozást, kedvezően tud fejlődni bármely ütemben, amelyet a nemzeti környezet lehetővé tesz. Jövőbeli jelentős fejlődése azonban függ attól az anyagi támogatástól, amelyet nemzetközi szervezetektől, nevezetesen az UNESCO-tól kap. Ezután a jelenlévő küldöttek ismertették álláspontjukat. Különösen azt emelték ki, hogy az UBC valamennyi ország számára egyaránt kompatibilis, tekintet nélkül azok fejlettségi szintjére, és hogy nemzeti és nemzetközi fejlesztési programokkal könnyen összeegyeztethető. A küldöttek sürgették az UNESCO-t, hogy tanulmányozza azokat a technikai, pénzügyi és egyéb eszközöket, amelyek támogathatják az UBC programokat. Egyik küldött úgy vélte, hogy az UNESCO UBC tervei tulságosan nagy irányító szerepet ruháznak magára a szervezetre, amit az IFLA londoni UBC központjának kellene végeznie. Egyik fejlődő ország küldötte szerint az UBC sikerének elő-

feltétele, hogy több könyvet publikáljanak a fejlődő országokban.

14. Megvitatták az UNESCO célkitűzését, hogy módszertani irányítást nyújtson tagállamainak a NATIS-szal kapcsolatos tervezési és fejlesztési tevékenységéhez. A résztvevők valamennyien teljes egészében támogatták ezt a célkitűzést, de különböző észrevételeket tettek: egyikük az UNESCO segítségnyújtási programjainak jobb koordinálását hiányolta; egy másik küldött észrevételezte, hogy az UNESCO nem leltározta fel az egyes országok igényeit, hogy erre alapozza segítségnyújtási programjait. Egy harmadik felszólaló segítségnyújtási célkitűzésekkel kapcsolatban a pontosabb megfogalmazást, a tevékenység volumenének meghatározását és elsőbbségi területek kijelölésének fontosságát emelte ki, továbbá szükségesnek találta a folyamatos kiértékelést, mint a jövőbeni segélyprogramok tervezésének alapját.

15. Vita folyt a NATIS programok közötti prioritás megállapításáról. Megjegyezték, hogy lehetetlenség prioritások kijelölése a nemzetközi tevékenységben, mert valamennyi területen egyidejűleg kell dolgozni, ha sikert akarunk elérni. Számos küldöttség sürgette nemzeti koordináló szervek létrehozását, mint a NATIS programok szervezésének és tervezésének lényeges előfeltételét. /Ebben az összefüggésben megemlítették az UNISIST "nemzeti csomópontjait", amelyeknek országos műszaki-tudományos információs tevékenységeket koordináló szerepet szántak; az UNISIST képviselője beszámolt arról, hogy mintegy 40 ilyen nemzeti szervezet már felállítottak./

III.

A 2. MUNKACSOPORT JELENTÉSE

A TECHNOLOGIA TERVEZÉSE A DOKUMENTÁCIÓS, KÖNYVTÁRI ÉS LEVÉLTÁRI SZOLGÁLTATÁSOKBAN

1. Többen hangsúlyozták a tagországok saját erőforrásai felméréseinek szükségességét a dokumentáció, a könyvtárügy és a levéltárügy területén, valamint az idevágó információ- és tapasztalatcsere legnagyobb mértékű megkönnyítését. Az egyik küldött azt javasolta, hogy az UNESCO kezdeményezze egy országos tájékoztatási rendszer modelljének, továbbá az országos erőforrások felmérési metodikájának kidolgozását.

2. A munkacsoport elfogadta, hogy a NATIS program végrehajtásához elengedhetetlen a szabványosítás, ami természetesen az ISO keretébe tartozik.

3. Több küldött javasolta, hogy a rendelkezésre álló és a beszerezhető technológiákat ne csak a szakemberekkel, hanem a nagy nyilvánossággal is megismertessék. Két küldött jelezte, hogy az új techno-

lógiaik könyvtári alkalmazása elsődleges célként szerepel országukban. Többen úgy vélték, hogy az új módszerek elterjesztése nem a hivatalos intézmények kizárólagos monopóliuma, ebben vegyenek részt a félhivatalos és magán intézmények is.

4. Egyes küldöttek hangsúlyozták, hogy a legmodernebb eljárások bevezetése és alkalmazása viszonylag költséges. Mások viszont megállapították, hogy kevésbé költséges megoldások is léteznek, így pl. egy már meglévő távközlési rendszerbe történő bekapcsolódás. Megjegyezték azt is, hogy az új technológia alapján várható szolgáltatások értékét is figyelembe kell venni a várható költségek becsülésénél.

5. Egyes küldöttek hangsúlyozták a NATIS tervének alkalmazására vonatkozó jogszabályok kidolgozásának fontosságát, míg mások szerint lényeges intézkedéseket lehet hozni jogi kereteken kívül is.

6. Több küldött fenntartással fogadta azt az elgondolást, hogy az UNESCO szervezzen nyilvántartást a dokumentáció, a könyvtárügy és a levéltárügy területén alkalmazott software-ről. Egy adott software alapos dokumentáció nélkül nem alkalmazható más környezetben. Célse-rűbbnek tűnik ilyen feladatot nem-kormányzati szakmai szervezetre bízni. Más delegációk viszont erősen támogatták ezt a tervet és egyet-értettek, hogy az UNESCO vállaljon felelősséget magára ezen a terüle-ten.

7. A szabványosítás szükségességét látva, a munkacsoport azt kérte, hogy az UNESCO támogassa az idevágó nemzeti és nemzetközi kezdeményezéseket, melyek végső formájukban ISO szabványokban jelentkez-nek. Ezeknek a szabványoknak nemcsak a legmodernebb technikát /pl. számítógépes eljárásokat/ kell felölelniük, hanem a hagyományos mód-szereket és eljárásokat is; mindezek együttes alkalmazása elkerülhe-tetlen. Az egyik delegáció emlékeztetett ezzel kapcsolatban arra, hogy a mikrofilmet általában még nem tekintik az eredeti anyagok jo-gi helyettesítőjének.

8. A küldöttek egy része javasolta, hogy az UNESCO segítse min-den eszközzel az információáramlás legmodernebb módszereinek és esz-közeinek elterjesztését, mint pl. a mikrofilmlap, ultramikrofilmlap, mágnesszalag stb.

IV.

A 3. MUNKACSOPORT JELENTÉSE

**DOKUMENTÁCIÓS, KÖNYVTÁRI ÉS LEVÉLTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK MUNKAERŐSZÜKSÉG-
LETÉNEK TERVEZÉSE**

Az információs munkaerő trendje

1. A konferencia előkészítése során a következő irányzatok kristályosodtak ki, amelyeket a munkacsoport elé tártak:

a/ az országos igények felméréséhez normákból kell kiindulni;

b/ a különböző szinteken és szakterületeken szükséges munkaerőnek mind mennyiségi, mind minőségi felmérésére szükség van;

c/ a négy kategória szerint csoportosított munkaerőszükséglet hatékony és megfelelő tervezéséhez szükség van a jelenlegi munkaerő és tevékenységek pontos felmérésére;

d/ a jelenlegi felméréseket nehéz a tervezés alapjául venni, bizonyos alapkövetelmények hiányában:

a/ nincsenek világos és nemzetközileg elfogadott definíciók a különféle személyzeti szintek meghatározására;

b/ nem alakult ki egyértelmű és nemzetközileg elfogadott eljárás a statisztikai felmérésekhez;

c/ nincs összehasonlító felmérés a jelenlegi állapotról, ezért közelítő normák sem határozhatók meg. Erre pedig szükség lenne a tervezéshez és új szakember-struktúra kialakításához, elsősorban a fejlődő országok számára.

2. A vita során kihangsúlyozták, hogy fontos a munkaerőszükséglet folyamatos tanulmányozása és felbecsülése. A munkaerő mennyiségi tervezése többek között a gazdasági változásoknak, az országos terveknek és a prioritásoknak a függvénye. A tervek lehetnek általános irányvonal-jellegűek, amelyek a rugalmas cselekvés alapjai, vagy lehetnek tételes előirányzatok, amelyek meghatározott időszakra szólnak. A munkacsoportnak az volt a meggyőződése, hogy a könyvtáraknak, levéltáraknak és információs szolgáltatásoknak szerepük van a nemzeti tervekben, és bármely típusú tervkoncepciónak ki kell térnie az információs szolgáltatásokra. A tervezési problémák az egyes országokban eltérő módon jelentkeznek, mert kapcsolódnak az adott ország gazdasági, igazgatási és más feltételeihez. A fejlődő országokban - pénzügyi és egyéb korlátaik miatt - a szakemberszükséglet tervezését

kiemelten kell kezelni és beleilleszteni az átfogó országos tervekbe; a fejlett országok szabadon tervezhetik az információs, könyvtári és levéltári munkaerőszükséglet és az egyetemi intézmények hallgatóinak létszámát.

3. Mindkét rendszer tervezést igényel, s a terveknek rövid-, közép- és hosszú távra kell kiterjedniük. Fontos megtalálni a középutat az ideális cél és az azonnal megvalósítható között. Az UNESCO-t sürgették, nyújtson segítséget egy hatékony módszer kidolgozásában, amely lehetővé teszi a fejlődő országoknak rövid-, közép- és hosszú távú tervek elkészítését. Javasolták, hogy az országos munkaerőgazdálkodási szervek vegyék figyelembe a munkaerőelosztás során az információs, könyvtári és levéltári igényeket, s ezekkel a foglalkozásokkal is számoljanak.

4. Az elnök arra a következtetésre irányította a figyelmet, hogy széles körű felmérést kell végezni a meglévő nemzeti munkaerőforrásokról, mert az alapul szolgál a munkaerőellátás tervezéséhez és a NATIS munkaerőigényének előrejelzéséhez.

5. A munkacsoport ezt jóváhagyta, mint helyes célkitűzést, de megjegyezte, hogy az egyes országokban eltérő a helyzet. A szakemberkategóriákat egyezményesen kell meghatározni, hogy összehasonlítható felmérések és statisztikák álljanak rendelkezésre a munkaerőszükséglet elemzéséhez.

A szakemberstruktúra

6. A tájékoztatásügy területein szükséges munkaerők három csoportra oszthatók:

a/ információs rendszerek tervezését, ellenőrzését és fejlesztését érintő kutatásokat végző szakemberek;

b/ dokumentációs, könyvtári és levéltári feladatokat közvetlenül ellátó szakemberek;

c/ az előző csoport munkáját elősegítő irányító, műszaki és adminisztratív, ügyintéző, valamint titkársági személyzet.

7. A munkaköri leírásokra szakmai ismeretek, módszertani ill. irányítási tevékenység tekintetében a következő kategóriákat lehet megkülönböztetni:

a/ szakmai, módszertani és vezetési ismeretek nagy intézmények és információs rendszerek felsőszintű vezetői, valamint információs szolgálatok irányítói és szakemberei részére;

b/ szakmai és módszertani ismeretek dokumentumok és adatok kiértékeléséhez és feldolgozásához, valamint szakismeretet igénylő fel-

használói kérdések megválaszolásához, kutató szakembereknek, különösen a tájékoztatástudomány és a dokumentáció területén;

c/ módszertani ismeretek a szakismeretet nem igénylő operatív feladatokat ellátó személyzet számára;

d/ módszertani ismeretek a rutinmunkákat, a b/ és c/ alattiak kiszolgálását végző segédszemélyzet számára.

8. A szakmai személyzet részaránya a teljes személyzeti létszámban igen fontos mutatószám, ajánlott értéke 25-40%.

9. Jelentős vita folyt a szintekről és kategóriákról, mint a szakemberstruktúra meghatározásáról. A levéltárosok úgy vélekedtek, hogy a levéltári szakmunkaerőknek egyaránt rendelkezniük kell szakismeretekkel és módszertani ismeretekkel; az egyetemi könyvtárosok és szakkönyvtárosok ugyancsak lényegesnek tekintették ezt a saját területükön. Számos országban a közművelődési könyvtárakban a jó középfokú végzettségen kívül csak módszertani és adminisztrációs ismereteket igényelnek. Más országokban viszont az az irányzat, hogy e szakma is egyetemi szintre fejlődjék. A fejlődő országokban, ahol szakképzett munkaerőben, különösen egyetemi végzettségükben hiány van, ez aligha valósítható meg. Néhány küldöttnek az volt a véleménye, hogy a fejlődő országoknak elsősorban középfokú végzettséggel bíró szakemberekre van szükségük, s túlságosan is nagy súlyt fektetnek a felső szintű szakemberképzésre. Mindemellett fejlődő országok más alkalommal már elfogadták, hogy a jövő irányzata a felső szintű képzés. A NATIS egész koncepciója is ezt fogadta el.

10. Meg kell határozni a különböző szinteket, amelyeket a szakma megkövetel; ez fontos a szakmai oktatás és a magasabb munkakörök el látására szolgáló továbbképzés tervezéséhez is. A tervezésben tükröződnie kell a folyamatos képzés fontosságának valamennyi szinten, a legalsótól a vezetőségig.

11. A munkacsoport elfogadta azt a javaslatot, hogy a kormányokat ösztönözni kell, hogy a tájékoztatási szakembereknek, könyvtárosoknak és levéltárosoknak a más területeken működő, azonos végzettségű szakemberekkel egyenlő elismerést és státuszt biztosítsanak.

Oktatás és képzés

12. A fejlődő országokra vonatkozó javaslat szerint a tájékoztatási szakemberek, könyvtárosok és levéltárosok oktatását és képzését ugyanazon intézményben kell egyesíteni, hogy elkerüljék az adminisztrációs és egyéb eszközök felesleges ismétlődését, továbbá a három csoport közötti szükségtelen vetélkedést, pszichológiai korlátok és szakemberfluktuáció kialakulását. A könyvtárosok, levéltárosok és tájékoztatási szakemberek valamennyien azonos társadalmi funkciót töltenek be azáltal, hogy információkat tesznek hozzáférhetővé és szolgáltatnak.

Ezért létezik egy közös bázis, amelyből kiindulva, e három szakma oktatásának gyakorlati problémáit meg lehet oldani.

Meghatározható az ismereteknek egy közös "magja"; ezt előzetesen már ki is dolgozták az 1974 januárjában Párizsban tartott konzultáción. A korlátozott lehetőségekkel rendelkező fejlődő országok szempontjából az érvek még erősebbek, náluk a képzésnek egyetlen intézményben való koncentrálása jelentős megtakarítást eredményez mind az anyagi eszközök, mind az oktatószemélyzet vonatkozásában.

13. A vita során számos kérdés merült fel a közös magra épülő tanmenetek alkalmazhatóságáról és használhatóságáról mindhárom szakmában, ill. ezek minden szintjén. Ez a közös bázisra épült tanmenet csak kezdő lépése lehet olyan keretek megteremtésének, amelyekkel a cél, nevezetesen az információs rendszerek országos hálózatának létrehozása elérhető, s amely kompatibilis és kiterjeszhető az országhatárokon túl, így az információhoz való hozzájutás a világ minden népe számára realitássá válhat. A jelenlegi szinten a cél az, hogy olyan általános szempontokban legyen megegyezés, amelyek az országok közötti különbségeket figyelembe véve is elfogadhatók és alkalmazhatók. Néhány küldött kétségbe vonta a közös mag létezését, de a többség egyetértett abban, hogy van ilyen közös mag, amelyik közös tanrendben tükröződhet. Az oktatásnak közös intézményben való koncentrációja a pénzügyi megtakarításon túl a megértés és a szolidaritás kialakulását eredményezheti e három egymással kapcsolatban lévő rendszer között, gazdagabbá teheti e három szakágat és a NATIS koncepcióját is.

14. Továbbra is szükség van a terminológia tisztázására, a jelentkezési korhatár és feltételek meghatározására a különféle szinteken, az országos igények részletekbe menő ismeretére, de ezek már az országos politika vagy regionális tanintézetek esetében a regionális politika feladatai.

Az oktatás, a képzés és a folyamatos szakmai képzés közötti kapcsolat

15. Az alábbi problémák várnak tisztázásra:

a/ az oktatás és a képzés fogalmának definíciója, az általános és a szakmai oktatás megkülönböztetése;

b/ az elméleti és gyakorlati oktatás kombinálása a különféle szinteken, és ezek időszükséglete;

c/ a felvételi követelmények minden szinthez való pontos meghatározása a szakmai oktatás ekvivalenciájának meghatározhatósága végett;

d/ a folyamatos képzés, mint a szakmai képzés minőségi javításának és bővítésének eszköze;

- e/ a szakemberek mobilitása és az ehhez szükséges képzés;
- f/ az egyetemi oktatószemélyzet toborzásának nehézségei;
- g/ a könyvtári, dokumentációs és levéltári területek speciális követelményei és tartalma.

16. A vita során kifejtették, hogy az országról országra járó oktatókat a fejlődő országok tanintézeiteiben csak korlátozottan lehet felhasználni. Mások viszont azt hangoztatták, hogy a szakiskolák Afrikában és másutt is nagyon sokat profitáltak ezekből a vándorló oktatókból, ezért kérték, hogy a jövőben is hasznosítsák őket.

17. A közös magra épülő tanmenet összehangolásának jelentőségét szintén megvitatták. Egyik küldött úgy vélte, hogy ez megkívánja a jelenlegi tanárok képzésének minőségi javítását is, hogy képesek legyenek a közös tanrendet kellő hozzáértéssel előadni. A tanrend összeállítása is problémákat ad. Épüljön ez egyetlen vagy több közös magra? Ugy döntöttek, hogy a három szakma azonosságait lehet közösen oktatni, de az egyes szakmák jellegzetességei a közös tanmenetben ne kerüljenek hátrányba. Az oktatók képzése, különösen a fejlődő országok új tanintézeitei számára, szintén gondot jelent. Sürgették az UNESCO-t, hogy adjon nagyobb segítséget az olyan tanárképző programokhoz, mint amilyeneket a dániai Királyi Könyvtárosképző Intézet és az angliai Loughborough-i Műgyetem szervezett és finanszíroz.

V.

JAVASLATOK

ORSZÁGOS INFORMÁCIÓS RENDSZEREK /NATIS/

1. Javaslat

A konferencia

elismerve, hogy a tájékoztatás a kulturális és társadalmi haladás lényeges eszközévé vált, hozzájárul a jobb megértéshez és a népek közötti együttműködéshez azáltal, hogy megjavítja az emberi kapcsolatokat a hazai környezetben és a különböző kulturával és hagyományokkal rendelkező népek között;

megjegyezve, hogy a világ számos részén az eszközök biztosítása - amely lehetővé teszi az információhoz való hozzájutást a felhasználók számára az emberi ismeretek valamennyi területén - nem kiegyensúlyozott;

tekintetbe véve, hogy az országos, regionális és nemzetközi szinten összehangolt tevékenység mind a fejlődő, mind a fejlett országok számára egyaránt fontos a létező információs bázis teljes kiaknázása érdekében;

értékelve az UNESCO-nak azt a tevékenységét, amelyet a jelen konferencia összehívásában a FID-del, az IFLA-val és az ICA-val együttműködve végzett; ugyancsak a latin-amerikai, ázsiai, afrikai és az arab országok regionális tervezési konferenciái határozatainak egységesítése érdekében végzett munkáját; általános tervezéspolitikai és módszertani irányelvek kialakítását a kormányok számára a dokumentáció, könyvtári és levéltári szolgáltatások érdekében; az UNISIST-re vonatkozó kormányközi javaslatokat és az UNISIST program által kifejlesztett újabb irányelveket;

elismerve más ENSZ szervezetek tevékenységét, amelyek szintén az információs szolgáltatások fejlődését célozzák;

elfogadja az információs szolgáltatások, könyvtárak és levéltárak országos infrastruktúráinak /NATIS/ általános koncepcióját - amelyet "NATIS: nemzeti és nemzetközi célkitűzések" c. dokumentum ismeret - mint átfogó rendszert, amely felöleli mindazokat a szolgáltatásokat, amelyek a közösség minden szektorának, a felhasználók minden kategóriájának információkkal való ellátását biztosítják;

felhívja az UNESCO tagállamait, hogy tegyenek megfelelő intézkedéseket a nemzeti információs rendszerek vagy az információs szolgáltatások infrastruktúrájának létrehozására, illetve tökéletesítésére, összhangban az ország gazdasági és társadalmi szerkezetével, kulturális örökségével, s az átfogó nemzeti tervek és egyes szektorok fejlesztési terveinek, valamint az ország kommunikációs politikájának keretén belül;

javasolja, hogy a nemzeti rendszert vagy infrastruktúrát támogassák a megfelelő előfeltételek /jogi intézkedések, anyagi eszközök, szakképzett munkaerő/ biztosításával, gondoskodjanak a modern információs technológia alkalmazásáról és a rendszer különféle elemeinek országos koordinálásáról;

javasolja az UNESCO-nak, hogy nyújtson segítséget a tagállamoknak nemzeti információs rendszereik megvalósításában, növelje a fejlődő országok támogatását a rendelkezésére álló kereten belül;

javasolja az UNESCO főigazgatójának, hogy létesítsen a tagállamokkal való konzultáció alapján az UNESCO-ban olyan szervezetet, amely biztosítja, hogy az UNESCO tevékenysége az országos, regionális és nemzetközi tevékenységek közötti szoros kapcsolatok megteremtésére irányuljon;

javasolja, hogy az UNESCO és a konferencia előkészítésében részt vett három nemzetközi nem-kormányközi szervezet között fokozódjék és erősödjék az együttműködés, s hogy ezt terjesszék ki más fontos nemzetközi nem-kormányközi szervezetekre, mint pl. a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet, a Nemzetközi Repográfiai Tanács stb., beleért-

ve a felhasználókat képviselő szervezeteket, amelyeknek kapcsolatuk van közlésre szánt információkat előállító szakterületekkel;

javasolja az UNESCO főigazgatójának, hogy a konferencia javaslatait terjessze a közgyűlés 18. ülészsaka elé a dokumentáció, a könyvtárügy és a levéltárügy hossza távra szóló programjainak alapjaként;

kifejezi azt a kívánságát, hogy a közgyűlés tegye meg a szükséges intézkedéseket, hogy az UNESCO 1975-1976. évi programja és költségvetése a NATIS sikeres végrehajtását biztosíthassa.

NEMZETI DOKUMENTÁCIÓS, KÖNYVTÁRI ÉS LEVÉLTÁRI INFRASTRUKTURÁK

2. Javaslat

A konferencia,

elismerve a NATIS különleges fontosságát az országos fejlesztési tervekben, felkéri az UNESCO főigazgatóját, hogy a megfelelő nemzetközi nem-kormányközi szervezetekkel /FID, IFLA, ICA/ történő konzultáció után - s nem később, mint 1976 decemberéig - bocsássa rendelkezésére a tagállamoknak a NATIS megvalósítására vonatkozó általános irányelveket;

nyomatékosan felhívja a tagállamokat, hogy legkésőbb 1978 decemberéig hozzák létre a megfelelő koordináló országos szervet, világosan megjelölt hatáskörrel és felelősséggel, hogy az részletesen tanulmányozza az összes idevonatkozó problémát s hogy kidolgozza a NATIS végrehajtásának terveit az országos kereteken belül, azoknak az irányelveknek megfelelően, amelyeket az UNESCO főigazgatója fog kibocsátani az előző javaslatok szerint.

3. Javaslat

A konferencia,

emlékeztetve arra a kiemelkedő szerepre, amelyet alapszabályai értelmében az UNESCO betölt, "a békéhez és a biztonsághoz való hozzájárulásával a nemzetek közötti oktatási, tudományos és kulturális együttműködés előmozdítása révén";

elismerve, hogy számos kormányközi és nem-kormányközi nemzetközi szervezet és magántestület vesz részt külföldi segítségnyújtási programokban, számosan közülük azonos projektekben érdekeltek;

tekintetbe véve, hogy a konferencia fő témája a dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatások koordinált tervezésének igényével kapcsolatos,

javasolja az UNESCO-nak, hogy

a/ keresse meg azokat a módszereket, amelyek elősegítik a dokumentációs, könyvtári és levéltári segítségnyújtási programok koordinálását;

b/ fontolja meg azt a lehetőséget, hogy magára vállalja információk gyűjtését és terjesztését fejlesztési programokról és szakmai, műszaki és pénzügyi segítségnyújtásra vonatkozó javaslatokról, amelyek e három területet érintik;

c/ tájékoztassa saját programjáról rendszeresen az érdekelt intézményeket és szervezeteket;

d/ tegyen lépéseket annak érdekében, hogy biztosítsa a tökéletes információáramlást és - szükség szerint - az UNESCO-nak a konzultációt e területeken érdekelt szektorai és segítségnyújtási programjai között.

4. Javaslat

A konferencia

tekintetbe véve a kompatibilitás elvének, továbbá az információs szolgáltatások, alrendszerek és rendszerek közötti kölcsönös kapcsolatok fontosságát;

elismerve a nemzetközi és nemzeti szabványosítás alapvető szerepét a rendszerek kölcsönös kapcsolatában és a kompatibilitás érvényesülésében;

javasolja, hogy

a/ az UNESCO mozgassa elő a tájékoztatás területére vonatkozó nemzetközi és nemzeti szabványosítást a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet útján, vagy közvetlenül, más alkalmas szervezetekkel együttműködésben;

b/ az UNESCO főigazgatója javasolja egyrészt az ENSZ-nek és az ENSZ valamennyi szervezetének a nemzetközi szabványok szigorú alkalmazását, és kérje közreműködésüket új szabványok kidolgozásában; másrészt az ENSZ valamennyi szervezetének, hogy csak azoknak a nemzetközi és nemzeti szervezeteknek nyújtson bármiféle anyagi vagy erkölcsi segítséget, amelyek hajlandók a nemzetközi szabványokat alkalmazni és részt venni újak kidolgozásában; végül pedig az ENSZ valamennyi szervezetének, hogy törekedjenek az általuk támogatott és fejlesztett információs szolgálatok, különösen a számítógépre alapított rendszerek kompatibilitására;

c/ az UNESCO szólítsa fel tagállamait, hogy támogassák ezeket a javaslatokat az ENSZ szervezeteiben és alkalmazzák őket saját területeükön.

5. Javaslat

A konferencia,

tekintetbe véve a fejlett nemzeti információs infrastrukturák fontosságát a társadalmi, gazdasági, tudományos és technikai fejlődés szempontjából;

figyelembe véve, hogy igen összetettek azok az elméleti és gyakorlati problémák, amelyekkel a nemzeti információs infrastrukturák fejlesztése érdekében végzett nemzetközi és országos tevékenység során szembe kell nézni, és teljes egészében elismerve a nemzetközi kooperáció és a nemzetközi tapasztalatcsere fontosságát e területen,

javasolja az UNESCO-nak, hogy

a/ hívja fel a tagállamokat és más kormányközi szervezeteket, hogy kétoldalú és sokoldalú segítségnyújtási programjaikba vegyék fel a fejlődő országok dokumentációs, könyvtári és levéltári infrastrukturának tervezése és fejlesztése érdekében végzendő támogatást;

b/ hívja fel a tagállamokat, hogy segítsék elő és támogassák a kutatási tevékenységet ezeken a területeken, tájékoztassák egymást kutatási eredményeikről, elsősorban az UNESCO által a FID-del együttműködésben létesített és fenntartott ISORID rendszere útján;

c/ meglévő anyagi forrásaira támaszkodva terjessze ki a kutatás ösztönzésére vonatkozó programjait a dokumentációs, könyvtári és levéltári infrastrukturák tervezése és fejlesztése szempontjából lényeges témákra;

d/ anyagi lehetőségeinek határán belül nyújtson nagyobb anyagi támogatást kisebb szakértői konferenciák rendezéséhez olyan tagállamokban, amelyek képesek a regionális csomópont szerepét betölteni. Ezeket a konferenciákat különösen a következő témákban célszerű szervezni: a dokumentációs, könyvtári és levéltári infrastrukturák tervezéséhez kapcsolódó speciális szakterületek; hazai oktatók képzése; közös regionális problémák megvilágítása; ezek megoldásának módszerei, figyelemmel a régió tagállamainak gazdasági, társadalmi és kulturális helyzetére; továbbítsa valamennyi tagállamnak és a 8. javaslatban említett munkacsoport tagjainak az e konferenciákról a résztvevők által készített értékeléseket.

6. Javaslat

A konferencia

javasolja az UNESCO-nak, hogy

a/ adjon megbízást a dokumentációs, könyvtári és levéltári infrastrukturák országos tervezésével kapcsolatos átfogó értékelő helyzetjelentés kidolgozására;

b/ gyűjtsön és publikáljon adatokat meglévő nemzeti információs rendszerekről, beleértve a tervezés fázisainak történeti ismertetését;

c/ értékelje a végzett tervezési tapasztalatokat és használja fel azokat jövőbeni programjaiban.

7. Javaslat

A konferencia,

elismerve azt az értékes munkát, amelyet a nemzetközi, nem-kormányközi szervezetek végeztek a dokumentációs, könyvtári és levéltári országos infrastrukturák létrehozása érdekében, különösen értékelve a FID, az IFLA és az ICA eredményes munkáját;

tudatában annak, hogy e szervezetek tagjai nemzeti szakmai egyesületek, amelyek alapvetően hozzájárulnak a nemzeti dokumentációs, könyvtári és levéltári infrastrukturák megteremtéséhez;

emlékeztetve, hogy az UNESCO alapszabályai "az ismeretek megőrzésére, gyarapítására és terjesztésére" kötelezik a szervezetet, "nemzetközi együttműködések kezdeményezésével, amelyek célja, hogy minden ország népe hozzájuthasson a bármely országban készült nyomtatott és más módon publikált anyagokhoz";

megjegyezve, hogy a konferencia különleges figyelmet szentelt az IFLA Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel elnevezésű programjának, amelynek célja az egész világot átfogó nemzetközi rendszer létesítése bibliográfiai információk cseréjére a nemzeti bibliográfiai rendszerek összefogásával;

tudomásul véve az UNESCO által az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel megvalósítása céljából nyújtott támogatást;

javasolja az UNESCO-nak, hogy

a rendelkezésre álló források maximális hasznosítása érdekében vizsgálja meg részletesen, hogy az UNESCO és más kormányközi szervezetek miként működhetnének a leggyümölcsözőbben közre az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel programja célkitűzéseinek megvalósításában pénzügyi, technikai vagy más eszközökkel.

8. Javaslat

A Konferencia,

elvileg egyetért a COM.74/NATIS/3 UNESCO dokumentum 1-13.számú célkitűzéseivel, mint a tagállamok nemzeti információs rendszereinek

megteremtésére szolgáló irányelvekkel és a 14.sz. célkitűzésben javasolt intézkedésekkel.

Javasolja továbbá a tagállamoknak és az UNESCO főigazgatójának az 1978 második felében összehívandó UNESCO konferencia előkészítésére munkacsoport létrehozását, amelyben megfelelő arányban vegyenek részt dokumentációs, információs, könyvtári és levéltári szakemberek. A konferencia értékelje ki az e területeken végbement fejlődést, készítsen alapot dokumentumokat és javaslatokat valamennyi tagállam és az UNESCO számára, amelyeket egy későbbi időpontban tartandó kormányközi konferencián vitatnának meg. A javasolt értékelés nem csak a tagállamok tevékenységét mérné fel, de kiterjedne az érintett nem-kormányközi nemzetközi szervezetek munkájára, valamint más szakmai testületek munkájára, sőt az UNESCO tevékenységére is, különös tekintettel mind az UNISIST programra, mind a könyvtári, dokumentációs és levéltári programokra, továbbá az egyéb ENSZ szervezetek és más szervezetek minden idevágó programjára és kezdeményezésére.

9. Javaslat

A konferencia,

figyelembe véve az 1970. évi kampaloi regionális konferencia javaslatait /különösen az 5.számot/, továbbá az 1973 júliusában az UNESCO támogatásával Nairobi-ban a kelet-afrikai dokumentációs és információs hálózat fejlesztése tárgyában rendezett nemzetközi konferencia megfontolásait,

javasolja az UNESCO-nak, hogy nyomatékosan hívja fel tagállamait, hogy a NATIS célkitűzéseinek megvalósítása során a könyvtári, dokumentációs és levéltári szolgáltatásokat felölelő integrált rendszereket fejlesszenek ki.

10. Javaslat

A konferencia

javasolja az UNESCO főigazgatójának és a tagállamoknak, hogy vegyék fontolóra könyvtári, tájékoztatási, dokumentációs és levéltári rendszerek és igazgatásuk terén működő független szakértőkből álló csoport megbízását az UNESCO minden információs, könyvtárügyi és levéltárügyi tevékenységének felülvizsgálatával. A csoport feladata volna javaslatok kidolgozása, amelyek elősegítenék a felsorolt területekre vonatkozó egységes, koordinált, átfogó UNESCO program kialakítását. A felülvizsgálat tekintetbe venné a nem-kormányközi nemzetközi szervezetek, egyéb szakmai szervezetek, valamennyi ENSZ szervezet és más nemzetközi vagy regionális szervezet tevékenységét is.

11. Javaslat

A konferencia,

tekintetbe véve a társadalomtudományi adatbankok és a levéltárak fontos szerepét a gazdasági és társadalmi fejlesztési tervek megvalósításában, különösen a fejlődő országokban;

elismerve azt, hogy kívánatos volna a társadalomtudományi szakemberek /szociológusok, közgazdászok, pszichológusok/ nagyobb mértékű hozzájárulása a nemzeti dokumentációs, könyvtári és levéltári infrastruktúrák elemzéséhez és ezek tudományos alapokon történő tervezéséhez;

javasolja a tagállamoknak, hogy a dokumentációs, könyvtári és levéltári fejlesztésre vonatkozó tervekben térjenek ki a társadalomtudományi adatbankokra és a levéltárakra;

javasolja az UNESCO-nak és a tagállamoknak, hogy ösztönözzék a társadalomtudományi és a tájékoztatási szakemberek sokoldalú együttműködését az említett szakterületekre vonatkozó tanulmányok és kutatások terén.

12. Javaslat

A konferencia,

minthogy a NATIS előkészítő dokumentumai a NATIS koncepciójának meghatározása kapcsán lerögzítik, hogy "Az információk minden ország erőforrásainak lényeges elemei, és az információkhoz való hozzáférés egyike az alapvető emberi jogoknak", ennél fogva pedig "az információ nemcsak a tudományos haladáshoz és gazdasági fejlődéshez életbevágóan fontos nemzeti erőforrás, hanem a társadalmi érintkezés eszköze is";

figyelembe véve, hogy a jelen konferencia javaslatait az UNESCO közgyűlésének 18. ülészsaka fogja megvitatni, amelynek napirendjén szerepel az információk cseréje, továbbá az egyének és a népek közötti kommunikáció kérdései is;

emlékeztetve a konferencián elhangzott utalásokra, amelyek a regionális információs rendszerekből kiaknázható előnyökre vonatkoztak, különösen a fejlődő országok tekintetében;

s minthogy a fentiekben felsoroltak egyetemlegesen elismert elvek, ezért

javasolja az UNESCO-nak, hogy ne támogasson semmiféle tevékeny-

séget olyan régióban, ahol nem biztosítható a tagállamok tényleges részvétele az oktatás, a tudományok, a kultúra és a kommunikáció területén nyert tapasztalatok kölcsönös cseréjével kapcsolatos bármely közös tevékenységben.

13. Javaslat

A konferencia,

javasolja az UNESCO-nak, hogy segítse elő minden arra alkalmas eszközzel a tagállamok/vagy a tagállamok illetékes intézményei/ közötti egyezmények megkötését azzal a céllal, hogy

a/ mindegyik szerződő fél vállalja, hogy információt szolgáltat a birtokában levő bármely dokumentációról - akár kurrens, akár retrospektív jellegű - a bármely másik fél által pontosan megjelölt fontos témákban;

b/ közös megegyezéssel kijelölt fontos témákra vonatkozó dokumentumok - mind kurrens, mind retrospektív értékűek - lelőhelyeinek felkutatását egymás között megosztva végezzék.

Technikai eszközök alkalmazása a dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatásokban

A konferencia,

javasolja a tagállamoknak, hogy

a/ készítsenek minél előbb leltárt a határaikon belül rendelkezésre álló infrastruktúráról; állapítsák meg a NATIS program végrehajtásához szükséges technikai eszközöket; fontolják meg, hogy a már létező intézmények milyen mértékben képesek szolgálni a NATIS célkitűzéseit; gondoskodjanak arról, hogy a felmérésben mindazon intézmények is szerepeljenek, amelyeknek egyébként nincs kapcsolatuk sem a NATIS rendszerrel, sem az UNESCO-val;

b/ készítsenek összeírást azokról a technikai eszközökről, amelyek lehetővé tennék mind a belföldi, mind a nemzetközi információcsere meggyorsítását; folyamatosan tájékozódjanak a rendelkezésre álló technikai eszközökről és technológiákról;

javasolja az UNESCO-nak, hogy ajánlja fel a fejlődő országok számára szakértők segítségét a fentiek kidolgozásában.

15. Javaslat

A konferencia,

figyelembe véve annak lehetőségét, hogy a legmodernebb technika alkalmazása viszonylag költséges,

javasolja az UNESCO-nak, készítsen részletes tanulmányokat a szükséges költségek lehető legpontosabb becsléséről, különösen megfelelő mutatószámok kidolgozásával, figyelembe véve a tervezett szolgáltatásokból várható hasznot.

16. Javaslat

A konferencia,

javasolja a tagállamoknak, hogy ha az igények rendszeres elemzése a modern technológia alkalmazásának szükségességére utal, adják ki a szükséges jogszabályokat és tegyenek más megfelelő intézkedéseket a NATIS-hoz szükséges valamennyi technológia kifejlesztése érdekében, mérlegelve a kooperációs lehetőségeket, különösen a források igazságos felosztását.

17. Javaslat

A konferencia,

felhívja a tagállamokat, hogy a NATIS program végrehajtásának valamennyi szakaszában /források és igények előzetes felmérése, a kívánt rendszer tervezése és fejlesztése, a rendszer időszakos elemzése/ használjanak szabványosított formulákat és közösen jóváhagyott tervezési módszereket, hogy megkönnyítsék a tapasztalatok kicserélését valamennyi fázisban; fogadjanak el közös szabványt, amely elősegíti a nemzeti rendszerek közötti információcserét.

18. Javaslat

A konferencia,

javasolja az UNESCO-nak, hogy mielőbb készíttessen egy tanulmányt software programcsomagok nyilvántartásának lehetőségéről a dokumentációs, könyvtári és levéltári területeken, figyelembe véve a már rendelkezésre álló szakvéleményeket.

19. Javaslat

A konferencia,

javasolja az UNESCO-nak, hogy középtávu tervébe iktasson be intézkedéseket a modern technológia, különösen az újfajta információhordozók elterjesztése érdekében, amelyek ma már számos formában jelentkeznek /mikrofilmlap, mágnesszalag, hologramok stb./ és alkalmazsak információk nemzetközi továbbítására; továbbá, hogy a legolcsóbb hatásos módszert alkalmazzák.

20. Javaslat

A konferencia,

javasolja a tagállamoknak, hogy alkalmazzák a gépi technológiát válogatás nélkül a dokumentációs, könyvtári és levéltári munkában olyan országokban, ahol általános a műszaki fejlettség és a technikai környezet nem képes ennek fogadására.

21. Javaslat

A konferencia,

felhívja az UNESCO és a tagállamok figyelmét arra, hogy a dokumentációs, könyvtári és levéltári technológia felöleli a dokumentumok konzerválásával, javításával és megőrzésével kapcsolatos kérdéseket, és hogy kívánatos ezen a téren is a nemzetközi együttműködést és szabványosítást fejleszteni;

javasolja, hogy az idevágó speciális szakképzést biztosítsák.

A dokumentációs, könyvtári és levéltári szolgáltatások munkaerőszükséglete

22. Javaslat

A konferencia,

tekintetbe véve, hogy a kormányok figyelmét fel kell hívni a szakképzett személyek fontosságára a dokumentációs, könyvtári és levéltári tervezésben;

figyelembe véve, hogy kellő számú és képzettségű szakember biztosítása érdekében fontos olyan anyagi, pszichológiai és társadalmi

feltételeket teremteni számukra, amelyek e szakmát vonzóvá teszik, s így biztosíthatják fejlődését és stabilitását;

javasolja a tagállamoknak, hogy információs szakembereinek biztosítson olyan alkalmazási feltételeket, mint amelyeket a más területeken működő és országos szinten egyenértékű képzettséggel rendelkező szakembereknek biztosít.

23. Javaslat

A konferencia,

megállapítja, hogy a könyvtáros-, dokumentátor- és levéltáros-képzésnek vannak bizonyos közös elemei;

ugy gondolja, hogy ezt a szempontot figyelembe kell venniök azoknak az országoknak - nemzeti és regionális szinten - amelyek jelenleg nem rendelkeznek képzési lehetőségekkel, vagy pedig meglévő, korlátozott lehetőségeik fejlesztésre szorulnak, nem tévesztve szem elől e három szakterület sajátos, egyéni szempontjait a különböző szinteken;

ugy véli, hogy a közös magra épülő tanmenet megfontolása hozzá fog járulni a különféle nemzeti képzési programok javításához azokban az országokban is, ahol többféle képzési forma létezik.

Fordította: Fazekas Zsuzsanna

